

Postavljanje meja v razredu

✍ Metka Ban

*“V vseh mejah je tudi nekaj pozitivnega.”
Immanuel Kant*

Pogosto v pogovoru s sodelavci ugotavljamo, da smo dobro opremljeni s strokovnim znanjem, ki ga posredujemo dijakom, prevečkrat pa smo morda nedosledni ali ne dovolj učinkoviti, ko gre za jasno postavljanje meja v razredu. Nedvomno si dijaki želijo jasno in dosledno postavljenih meja – ne da bi se tega pravzaprav zavedali – najprej od svojih staršev in kasneje tudi od svojih učiteljev.

Meje so potrebne in zaželeno

Zakaj si dijaki želijo meja, če pa bi brez njih lahko počeli, kar želijo? Zakaj je dijakom ljubši učitelj, ki zna včasih ‘udariti s pestjo po mizi’, kot učitelj, ki poskuša narediti vse, da bi jim ugajal? Jasna postavitev meja dijakom omogoča neko orientacijo in nekaj, na kar se lahko zanesejo, nekaj, na kar lahko računajo. Še posebej pomemben je ta vidik pri odraščajočih, ki iščejo svojo identiteto. Veliko bolj jim lahko pomaga učitelj, ki postavi jasne meja, kot pa učitelj, ki je zagovornik preveč mehkih pedagoških prijemov.

Toda kako naj mi kot učitelju uspe postaviti meja, da bosta zadovoljni obe strani? Pozoren je treba biti na to, da bodo meja zastavljene tako, da se ne bo nihče počutil poraženega in da bomo

Foto: Nataša Pezdal

vsi zmagovalci. Kaj hitro se lahko zgodi, da s svojimi mejami prizadenem meja drugega, pa četudi nehote. Med dolžnostmi, ki jih morajo izpolnjevati odraščajoči, seveda ne gre pozabiti tudi na njihove pravice. In te so med drugim pravica do spoštovanja, lastnega mnenja in pravičnosti. Meje je torej treba postaviti s spoštovanjem do meja drugega.

Pomemben vidik pri postavljanju meja je tudi sodelovanje. Dijaki naj pri določanju meja sodelujejo, tako bodo upoštewane tudi njihove potrebe, poleg tega pa jim učitelji s tem pokažemo, da spoštujemo tudi njihovo mnenje. Potrebna je tudi transparentnost: pravila in možne posledice neupoštevanja le-teh naj bodo postavljena jasno in transparentno. Pri postavljanju meja je nujno, da se ohrani spoštljiva raven komunikacije, kajti le tako lahko pokažemo, da so naši nameni iskreni. Če kot učitelj želim biti učinkovit, moram biti med drugim pozoren tudi na ar-

tikulacijo. Pomembno je, da izhajam iz sebe, da uporabljam ‘jaz sporočilo’. Postavljanje meja, pri katerih se da slutiti bodisi obtoževanje ali celo prikrito grožnjo, bo po vsej verjetnosti manj učinkovito, kajti pri dijakih bo naletelo na odpor. Mnogi se lahko iz svojih šolskih klopi spomnimo stavkov: “Vedno počneš to ...”, “Če boš samo še enkrat storil to ...”, “Res se ne spodobi, da ...”, “Stalno te moram opozarjati ...” ‘Jaz stavki’ omogočajo boljšo komunikacijo, z njimi ne povzročamo, da bi se drugi počutil ogroženega ali napadenega. Jasno in spoštljivo izražena želja (npr.: “Zdi se mi pomembno, da ...”, “Razžalosti me, kadar ...”, “Prosil bi te/vas ...”) bo pokazala, da spoštujemo sogovornika in njegove meja.

Pravila obnašanja

V letošnjem šolskem letu sem se odločila, da skupaj z dijaki oblikujemo pravila obnašanja. Pred začetkom

sem si postavila vprašanje: Kakšno vedenje dijakov me pri pouku najbolj moti? Kakšno obnašanje dijakov najbolj moti proces pouka? Odgovorov ni bilo težko najti. Med najpogostejšimi motečimi dejavniki so: negativen odnos do šole, uporaba telefonov pri pouku, uporaba žvečilnega gumija, neprinašanje učnih pripomočkov, neopravljene domače naloge, zamujanje k pouku, neopravičeno izostajanje, nepotrebni komentarji med poukom, medsebojno zbadanje.

Kako sem se lotila načrtovanja? V strokovni literaturi sem poiskala koristne napotke za pravilno oblikovanje in formulacijo pravil.

Vsako izmed postavljenih pravil mora vsebovati besedo jaz, kajti le tako se bo vsak posameznik osebno počutil odgovornega za upoštevanje pravil. Za besedo mi se posameznik lahko skrrije in odgovornost preloži na drugega. Pravilo mora biti čim krajše, stvarno in obvezujoče. Če se le da, naj bo pravilo formulirano pozitivno.

Skupaj z dijaki smo se lotili oblikovanja pravil. Dijakom sem povedala, kaj me pri njihovem obnašanju med poukom najbolj moti. Na podlagi tega smo skupaj oblikovali pravila in se dogovorili, da jih bomo dosledno upoštevali. Ne samo dijaki, tudi jaz kot učitelj; moja dolžnost je navsezadnje biti dober zgled.

Naša pravila so:

1. Redno in točno bom hodil k pouku.
2. Redno in natančno bom pisal domače naloge.
3. K pouku bom prinašal vse dogovorjene pripomočke.
4. Do sošolcev in učiteljev se bom vedel spoštljivo.
5. Ne bom motil pouka z nepotrebniimi komentarji.
6. Med poukom ne bom uporabljal telefona.
7. Pri pouku ne bom žvečil žvečilnega gumija.
8. Med poukom, razen v izjemnih primerih, ne bom hodil na stranišče.
9. Ne bom se posmehoval sošolcem in jih žalil.
10. Pri pouku bom vljuden, prijazen, toleranten, pomagal bom sošolcem.

Dijaki so z navdušenjem sodelovali pri oblikovanju pravil. List smo

natisnili na format A3 in ga obesili na vrata učilnice. Seveda je treba razredna pravila tudi redno evalvirati in preverjati, ali jih dijaki upoštevacjo, v kolikšni meri so koristna in ali jih sploh še potrebujemo.

Kaj storiti ob neupoštevanju pravil?

Zaželeno je, da dijake vključimo tudi v oblikovanje posledic ob neupoštevanju pravil, ki jih je treba jasno oblikovati, preden problem sploh nastopi. Treba jih je izvajati čim prej po kršenju pravil, bile naj bi v smiselni povezavi s prekrškom in ne žaljive do tistega, ki je pravila kršil. Posledice naj kršitelju pomagajo, da bo v prihodnje ravnal v skladu s pravili.

Kot možne posledice smo uvedli:

- neprimeren odnos do pouka: dijak pripravi seminarsko nalogo ali plakat za razred na temo kršitve; prebere pravilnik o šolskem redu, hišni red in kodeks šole ter sošolcem na razrednikovi uri predstavi dolžnosti dijakov;
- zamujanje k pouku: dijak dobi toliko dodatnih nalog, kolikor minut je zamudil k pouku;
- žvečenje med poukom: odstranjevanje žvečilnih gumijev izpod miz in s stolov;
- zamujanje k pouku: dijak napiše referat o zamujanju;
- nespoštljiv odnos do sošolcev in učiteljev: javno opravičilo pred celim razredom; seminarska naloga na temo o bontonu; dijak poišče pozitivne lastnosti o osebi, ki jo je užalil;
- uporaba telefona med poukom: dijak 100 x napiše: Med poukom ne uporabljam telefona; napiše seminarsko nalogo o posledicah pretirane uporabe telefona.

V razredu je lepše

In rezultati? Morda je o tem še prezgodaj govoriti, z gotovostjo pa lahko trdim, da se je v teh mesecih razredna klima precej izboljšala in da velika večina dijakov dosledno sledi pravilom in se želi izogniti neljubim posledicam. To je torej dokaz, da si di-

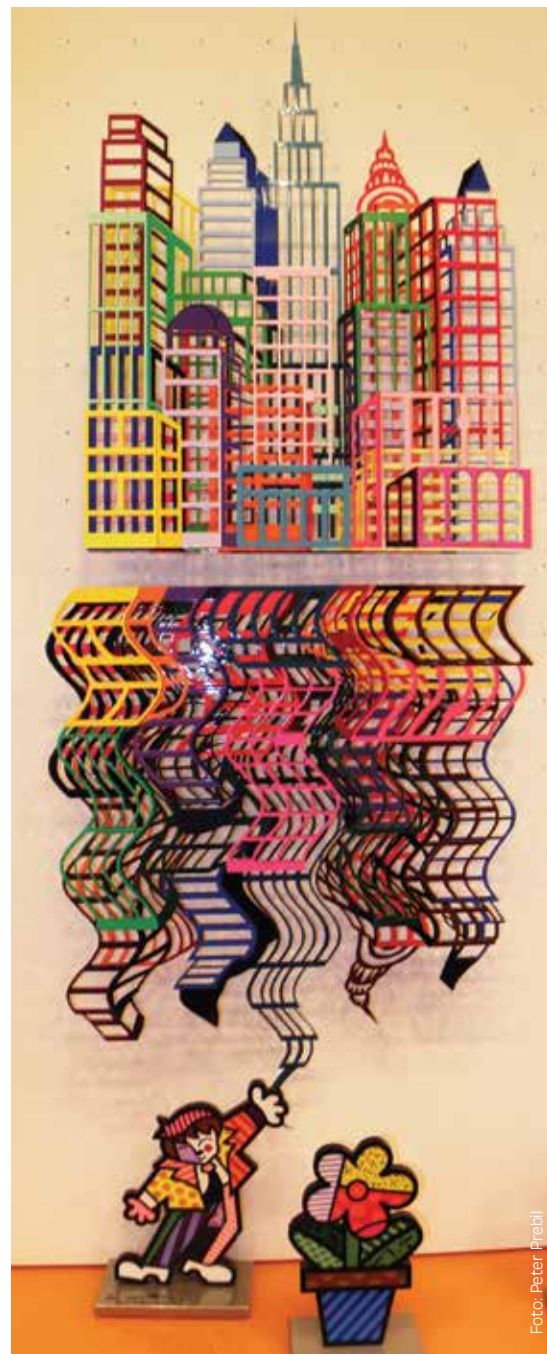

Foto: Peter Prebil

jaki želijo jasno začrtanih meja. Na nas učiteljih pa je, da smo pri tem dosledni, pravični in spoštljivi do dijakov. ■

Literatura

Grenzensetzung ist wichtig. V: *Der Sonntag*, objavljeno 2. 12. 2012.

Kalin, Jana (2000): Kdo je dober razrednik in kdo nam lahko to pove. V: Kalin, Jana (ur.): *Razrednik: vloga, izkušnje in izzivi. Gradivo za posvet, Rogla, november 2000*. Ljubljana: Zveza društev pedagoških delavcev Slovenije.

Krapež, Brane (2005): Postavljanje meja v šolskih klopek. V: *Soutripanje*, št. 39.

Spletni vir: www.familienhandbuch.de